

AUKE HULST

BUITENWERELD, BINNENZEE

De reis als verhaal, het verhaal als reis

Ambo|Anthos
Amsterdam

INHOUD

Woord vooraf 9

We kiezen waarvan we houden 13

Apostel van Jack, Arthur, John en Paul 16

Four States of Nostalgia 26

Roly-poly 37

Rimbauds laatste liefde 40

De laatste 'Murmansk Run' 49

Een nachtje Candacraig 61

Lost in Tokyo 73

Insomnia 87

28 IF, NW 8 90

Voorbij de Schwarzschildstraat 102

Dreamland 111

Zoeken naar Haruki M. 123

Vier vierkante meter geluk 148

Verantwoording 151

WOORD VOORAF

9

De wereld is een boek, wist Augustinus van Hippo al, en wie niet reist heeft slechts een pagina gelezen. Ik zou tegelijk het omgekeerde willen beweren: boeken omvatten de wereld, en wie niet leest heeft maar weinig plekken bezocht. Enkel het een of het ander doen is half werk.

De afgelopen jaren trok ik, in opdracht of op eigen initiatief, naar menige uithoek van de wereld. Vakantie vieren was er niet bij – ik reisde met de blik van de schrijver. Vaak kwam ik terug met traditionele reisartikelen, over de *sertão* van Brazilië, het herboren Rwanda of de afgelegen Faröer Eilanden, maar de reizen en verhalen die me het meest zijn bijgebleven, maakte ik omwille van boeken, films of muziek: een huwelijk van fascinaties. Het Gouden Paviljoen in Kyoto is voor mij in de eerste plaats een object uit de gelijknamige roman van Yukio Mishima, en in Canaima, Venezuela, was de gedachte aan Arthur Conan Doyles *The Lost World* (1912) nooit ver weg.* Eén specifieke reis, van New York naar San Francisco, baarde het reisboek *De eenzame snelweg. In het spoor van*

* Het natuurgebied, tevens de locatie van 's werelds hoogste waterval, is in *The Lost World* een plateau waar nog altijd dinosauriërs leven. Niet dat de schrijver Canaima had bezocht – hij liet zich inspireren door verhalen van vrienden in de Royal Geographical Society.

Jack Kerouac, dat ik in 2007 maakte met tekenaar Raoul Deleo.

De uitgave die u nu in handen heeft, beweegt zich op het snijvlak van reizen, literatuur, kunst, muziek en filosofie. Twee landen die mijn bijzondere interesse hebben, komen relatief vaak voor: Amerika en Japan. Maar we bezoeken ook een oud hotel uit de tijd dat George Orwell in Birma was gestationeerd, en Harar, Ethiopië, waar Arthur Rimbaud zijn laatste maar nog jonge jaren sleet als koffie- en wapenhandelaar. Het boek bevat bovendien drie korte verhalen, waarvan er twee verschenen in het helaas ter ziele gegane tijdschrift *Rails*. Hoewel fictie zijn ze deels gebaseerd op eigen ervaringen, waaronder een verhoor door de Russische geheime dienst. (Tip: maak in Moermansk, waar de Russische nucleaire onderzeevloot ligt, geen foto's van 'militair significante objecten'.)

10

Tegelijk gaat dit boek over mezelf. Wat haal ik uit reizen, en waarom?

Dat ik zou gaan reizen, stond min of meer al vast toen ik als kind de atlas verslond. De wereld ontdekken past bij mijn fysieke onrust, en bij een aangeboren 'lust van de geest', zoals Thomas Hobbes nieuwsgierigheid typeerde. Toch ben ik pas relatief laat op weg gegaan. Niet omdat ik niet wilde, maar omdat ik niet durfde.

Omstandigheden kunnen je angstig maken, en de jeugd die ik in *Kinderen van het Ruige Land* beschrijf, had dat effect. In jaren dat voor jonge mensen de wijde wereld lonkt, verschanste ik me in eigen hoofd en huis. Ik ging de deur wel uit, maar mijn actieradius beperkte zich tot supermarkt, bioscoop, boekhandel en poolcafé. Een paar keer per jaar kwam ik op Ameland, en soms nam ik met tegenzin de trein vanuit Groningen naar het verre Amsterdam. Ik vreesde te desintegreren als ik niet gestut werd door een omgeving die ik zelf had ingericht en onder controle had. (Niet dat ik er in die termen over nadacht.) Eenmaal, in een poging tot verzet, waagde ik

me aan de nachttrein naar Salzburg. Mijn online geboekte en betaalde hotel bleek, hoe typisch, gevestigd in een voormalige gevangenis: betonnen vloeren, kledingkasten van staal, raampjes met tralies ervoor. Het sanitair verkeerde zo te horen in doodsnood. Het was alsof de geest van Thomas Bernhard over me vaardig werd – een plotse hekel aan mezelf, een plotse hekel aan Oostenrijk. Op het station ruilde ik mijn ticket om voor een eerdere afvaart.

In 2006, het jaar dat mijn debuutroman verscheen, brak er iets. Ik had de kaap van de dertig gerond,* ik had de ziekte van Pfeiffer onder de leden, ik was voor de zoveelste keer verlaten door mijn Grote Liefde, en een belangrijke opdrachtgever had afscheid van me genomen omdat, eerlijk is eerlijk, er geen land met me te bezeilen viel. Al een paar jaar was ik me bewust van de noodzaak tot verandering, maar nu raakte het proces in een stroomversnelling. Juist op dat moment wist mijn broer, journalist Hans Hulst, me over te halen mee te gaan naar Birma, indertijd een vrijwel van de buitenwereld afgesloten militaire dictatuur. Ik stemde in uit fatalisme, maar de ervaring zou me de ogen openen.

Volgens E.E. Cummings moeten we eerst in onszelf geloven voor we nieuwsgierigheid, verwondering of spontane verrukking kunnen riskeren. Dat geloof had ik als kind, maar ik raakte het kwijt, om het pas veel later weer terug te vinden. Dit boek is daarmee ook het resultaat van een reis waaraan lange tijd geen voermiddel te pas is gekomen.

Auke Hulst
Amsterdam, 2014

* F. Scott Fitzgerald: 'Thirty – the promise of a decade of loneliness, a thinning list of single men to know, a thinning briefcase of enthusiasm, thinning hair.'

WE KIEZEN WAAR WE VAN HOUDEN

San Francisco, VS, 2007-2008

Buiten het sushirestaurant stond een zwerver ons op te wachten. Hij had ogen van toermalijn, een baard van staalwol en een drumstok in zijn hand. Een opgefokt figuur, aan de amfetaminen, dat zag je zo. Hij knielde en begon een vormloos ritme te tikken op de stoeptegels. We hielden in, zoals je soms doet wanneer je van je à propos bent. *'Now pay,'* beet hij ons toe. *'I fucking performed.'* Hij stak een geblakerde hand uit.

13

Inmiddels begrepen we dat we hadden moeten doorlopen. Dat deden we, maar de zwerver bleef als een horzel om ons heen zoe-men. Voor de ingang van het hotel haalde hij zijn hand open aan het asfalt – bloed gutste uit zijn knokkels. Hij riep dat hij aids had en zwaaide dreigend met zijn vuist. Met onze blikken zochten we hulp bij een in livrei gestoken portier. De portier bleef strak voor zich uit kijken.

Wanneer mensen vragen naar mijn favoriete stad zeg ik steevast San Francisco, terwijl er genoeg redenen zijn om dat niet te zeggen. Ik zou het zelfs hebben gezegd als ik er nooit geweest was. We kiezen waar we van houden, en valt wat we verkozen hebben tegen, dan maken we onszelf wijs dat ook het lelijke mooi is. Het maakt weinig verschil of het een stad, een boek of een vrouw betreft: je ziet wat je je hebt *voorgenomen* te zien.

Mijn San Francisco begon met een droom gevoed door films en

boeken. Die geconstrueerde stad had kuitbijters van hellingen; een bijna viscosse mist kwam over zee binnen drijven; de zon glinsterde in de baai. De tijd van Kerouac en Ginsberg, hogepriesters van de Beat, was misschien voorbij, maar hun geest huisde nog in de straten, in de bars van North Beach, in het boekendoolhof van de City Lights Bookstore. Aan 3119 Fillmore had Ginsberg met oplopend enthousiasme verhaald over *'angel-headed hipsters burning for the ancient heavenly connection to the starry dynamo in the machinery of night'*, woorden uit een gedicht dat met grof geweld de deuren van conservatief Amerika in zou trappen. Dat deel van de droom was gedraaid in zwart-wit. In de Castro en Haight-Ashbury, de wijken van de homo's en de hippies, barstte alles open in levenslustige kleuren; in Chinatown hingen de kruitdampen van duizendklappers. Rijen dik wurmden Aziaten zich door nauwe, steile straatjes met aan weerszijden restaurants en haarsalons.

En zo bleek het ook te zijn. Soort van...

De eerste keer dat ik in San Francisco arriveerde, was na een lange autorit dwars over het continent. Met mijn reisgenoten trok ik een fles champagne open op een heuvel die uitkeek op de Golden Gate Bridge en Alcatraz, vermoeidheid en geluk in onze ogen. Nog high van de grote weg daalden we af naar de stad – we probeerden kortingen te bedingen bij hotels en aten vissoep bij Tarrantino's. Een klein jaar later keerde ik terug in het gezelschap van een geliefde. Het was oudejaarsavond. We maakten vreselijk ruzie, vreeën verbeteren, propten ons vol in een all-you-can-eat-restaurant en kusten elkaar klokslag twaalf op Union Square. Die kus was net zo echt als de strijd die voorafging en zou volgen. Bij vertrek stalen we een teddybeer die we behandelden als het kind dat we nooit zouden krijgen. *I Left My Heart in San Francisco* stond er op zijn borst gestikt.

Vele voetstappen verder weet ik dat San Francisco een stuk groezeliger is dan ik me oorspronkelijk had voorgesteld. Al die voormalige bloemenkinderen die te lang zijn blijven hangen, bedelend voor drugs en hondenvoer – hun zomer van liefde baarde een winter van misnoegen. Al die afbladderende en dichtgetimmerde gebouwen. De conducteur van de kabeltram blaft als je niet snel genoeg gaat zitten; ten zuiden van Market Street versnel je 's avonds onwillekeurig je pas, spiedend naar het bewegen van schaduwen.

15

Ik herinner me dat ik vanuit mijn hotelkamer heb gekeken hoe lang de zwerver met de drumstok op de uitkijk zou blijven staan. Hij had een reep van zijn shirt gescheurd en om zijn verweerde hand gewikkeld – nu roffelde hij obstinaat op de motorkap van een SUV. Al snel kreeg hij nieuwe slachtoffers in het oog. Hij verdween – het was alsof ik het me allemaal maar had ingebeeld.

De werkelijkheid zal de droom nooit helemaal verdringen. De werkelijkheid absorbeert de droom, de droom de werkelijkheid. Ik heb door de scheuren van het filmdecor gekeken, en toch zal ik uit alle macht dat filmdecor in mijn hoofd overeind proberen te houden. Ik wil die droom.

ISBN 978 90 414 2621 5

© 2014 Auke Hulst

Omslagontwerp Roald Triebels, Amsterdam

Omslagillustratie © Todd Antony / Gallery Stock /

Galleries / Corbis / Hollandse Hoogte

Foto auteur © Tom van der Leij

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers n.v., Antwerpen